

Силабус курсу
Становлення давньоукраїнської держави: витоки, територія,
населення, матеріальна культура

Освітній ступінь – доктор філософії (PhD)
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 032 історія та археологія
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Кількість кредитів – 5

Рік підготовки, семестр – 2 рік, IV семестр

Компонент освітньої програми: вибіркова

Дні занять: четвер, 12.45-14.05, ауд. 1003
Консультації: п'ятниця 14.05, ауд. 1006

Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

Ягодинська Марина Олександрівна, кандидат історичних наук

Контактна інформація marynaarh@gmail.com
+38 097 265 76 45

Опис дисципліни

Актуальність вивчення навчальної дисципліни «Становлення давньоукраїнської держави: витоки, територія, населення, матеріальна культура» зумовлена необхідністю формування у здобувачів вищої освіти засобами археологічних джерел системи знань про давню історію слов'ян, її розвиток, вивчення етногенезу слов'ян, можливість показати як кількісне нагромадження археологічного матеріалу приводить до якісних зрушень у дослідженні не лише матеріальної культури, але й різноманітних сторін суспільного життя давнього населення – соціальної структури, військової справи, первісних вірувань тощо. Навчальний курс покликаний сформувати в здобувачів систему знань про розвиток слов'янського суспільства, формування слов'янських політичних відносин напередодні та в процесі утворення Київської Русі, а також її територію з різними локальними особливостями окремих князівств та сусідніх держав.

Навчальний контент

Год. (лек. /сем.)	Теми	Результати навчання	Завдання
2 / -	Тема 1. Питання виникнення слов'янських племен, територія їх розселення.	Знати загальну характеристику періоду раннього середньовіччя, історіографічні питання походження слов'ян, основні гіпотези і концепції щодо «їх прабатьківщини». Вміти характеризувати писемні свідчення про слов'ян. Знати значення ролі слов'янських племен у процесах «Великого переселення народів».	Питання
2 / -	Тема 2. Ранні слов'яни: анти і склавіни, їх поділ на археологічні культури.	Знати загальні історичні відомості про основні ранньослов'янські археологічні культури, територію поширення, поселенські та поховальні пам'ятки. Аналізувати спільні й відмінні риси матеріальної та духовної культури.	Питання Презентація
2 / 2	Тема 3. Слов'янські археологічні культури напередодні утворення Київської Русі.	Розуміти значення райковецької культури у формуванні підоснов української державності. Знати історіографічні питання походження райковецької культури, територію поширення, особливості господарства, матеріальної і духовної культури. Вміти простежити розвиток слов'янського суспільства, формування слов'янських політичних відносин напередодні утворення Київської Русі археологічними методами.	Питання Проблемні завдання

- / 2	Тема 4. Пам'ятки слов'ян на Лівобережній Україні.	Знати загальні історичні відомості про основні слов'янські культури (колочинська, волинцівська і роменська культури) Лівобережної України, їх територію поширення, поселенські та поховальні пам'ятки. Аналізувати спільні й відмінні риси матеріальної та духовної культури.	Питання Презентація
- / 2	Тема 5. Населення степової зони України в період раннього середньовіччя.	Розуміти загальну етнокультурну ситуацію на півдні України в епоху раннього середньовіччя. Вміти дати характеристику степовим племенам та їх значення в консолідації слов'янських племен напередодні утворення давньоукраїнської держави. Вміти дати порівняльний аналіз синхронним культурам.	Питання Проблемні завдання
2 / -	Тема 6. Ранній період існування давньоруської держави за археологічними даними.	Вміти дати характеристику ранньому давньоруської держави періоду, проаналізувати писемні свідчення, первісні княжіння, основні ознаки переходу від первісних князів і їхніх союзів до держави.	Питання Тести
- / 2	Тема 7. Структура політичної влади на Русі та її вираз в археологічних пам'ятках.	Знати питання походження назви давньоукраїнської держави Київська Русь, етапи формування державного управління. Вміти дати характеристику археологічним пам'яткам, які свідчили про об'єднавчі процеси київських князів.	Питання Презентація
- / 2	Тема 8. Виникнення та розвиток поселенських пам'яток: міст та поселень. Літописні міста.	Аналізувати топографію поселенських пам'яток, причини та час виникнення міст у Києво-Руській державі. Вміти дати характеристику міста Подніпров'я, їх шляхам виникнення та оборонним укріпленням.	Питання Презентація
2 / 2	Тема 9. Розвиток сільського господарства, ремесла та торгівлі у X-XI ст.	Вміти дати характеристику основним видам господарювання населення: землеробству, тваринництву, промислам, ремеслам. Аналіз економічних зв'язків з Візантією, країнами Сходу та Європи.	Питання
2 / 2	Тема 10. Роль Галицько-Волинського князівства в історії становлення давньоукраїнської держави.	Вміти дати характеристику ролі Галицько-Волинської держави в історичних процесах, що проходили на українських землях у XII-XIII ст. Аналіз ролі літописних міст Підкарпаття і Волині у формуванні держави. Аналіз поселенських структур, їх оборонних укріплень, житлового будівництва, культових пам'яток.	Питання Проблемні завдання
2 / 2	Тема 11. Господарство та матеріальна культура у XII – XIII ст.	Порівняльний аналіз розвитку основних видів господарювання населення: землеробства, тваринництва, промислів, ремесел у X-XI ст. та XII-XIII ст. Вміти дати характеристику особливостям організації ремесла у XII-XIII ст.	Питання Проблемні завдання
2 / 2	Тема 12. Торгові шляхи та розвиток економічних зв'язків з Візантією, країнами Сходу та Європи.	Вміти дати характеристику основним торговим шляхам: шлях «із варяг в греки», Волзький, Шовковий, Залізний, Соляний шляхи. Аналіз грошового обігу, грошової системи та скарбів. Порівняльний аналіз товарів для зовнішньої та внутрішньої торгівлі.	Проблемні завдання Ессе
2 / -	Тема 13. Релігія та поховальні пам'ятки періоду становлення і розвитку давньоукраїнської держави.	Розуміти причини виникнення язичництва, переходу від язичництва до християнства, збереження двовір'я. Аналізувати окремі язичницькі культові об'єкти, городища-святинища, християнські культові об'єкти, поховальні обряди населення у X-XI та XII-XIII ст.	Проблемні завдання Питання
2 / 2	Тема 14. Степові народи в історії Київської Русі.	Аналізувати кочове населення степового Подніпров'я у IX-XIII ст. та їхнє значення в археології України. Дати порівняльну характеристику археологічним пам'яткам, суспільним відносинам, господарству, матеріальній і духовній культурі, поховальному обряду. Розуміти значення монгольської навали у розвитку давньоукраїнської держави та країн Європи.	Проблемні завдання Питання

Літературні джерела

1. Абашина Н.С., Козак Д.Н., Синиця Є.В., Терпиловський Р.В. Давні слов'яни. Археологія та історія.: навч. посіб. – Київ: Стародавній Світ, 2012.
2. Археологія України : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Київ: Либідь, 2005.
3. Баран В. Д., Козак Д. Н., Терпиловський Р. В. Походження слов'ян. – Київ: Наук. думка, 1991.
4. Біляева С. Слов'янські та тюрські світи в Україні. – Київ, 2012.
5. Куза А. В. Малые города Древней Руси / А. В. Куза. – М., 1989.
6. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. – Київ, 1992.
7. Михайлина Л. Слов'яни VIII-IX ст. між Дніпром і Карпатами. – Київ, 2007.
8. Моця А.П., Халиков А.Х. Булгар – Киев. Пути – связи – судьбы. – Киев, 1997.
9. Петраускас А. Ремесла та промисли сільського населення Середнього Подніпров'я в IX – XIII ст. – Київ, 2006.
10. Русанова И.П., Тимошук Б.А. Языческие Славяне Юго-Восточной Европы в предгосударственный период / В. Д. Баран [и др.]; Академия Наук Украинской ССР. – Киев: Наук. Думка, 1990. святилища древних славян.-М., 1993.
11. Тимошук Б.А. Восточные славяне: от общины к городам. – М., 1995.
12. Тимошук Б.О. Східні слов'яни VII – X ст. Полюддя, язичництво, початки держави. – Чернівці, 1999.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-5) усне опитування, завдання	30
Модуль 2 (теми 6-14) усне опитування, завдання, ессе	30
ІНДЗ (теми 1-14)	20
Екзамен (теми 1-14) – усне опитування	20